מקיבעא לא מכפרא מקופיא מכפרא [א]ואמר רבא עולה ששחטה שלא לשמה אסור לזרוק דמה שלא לשמה איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא איבעית אימא קרא [1]מוצא שפתיך תשמור וגו' איבעית אימא סברא משום דשני בה כו' כדריש (א) פירקא ואמר רבא עולה הבאה לאחר מיתה שחטה בשינוי קודש פסולה [א]בשינוי בעלים כשרה דאין בעלים לאחר מיתה ורב פנחס בריה דרב אמי אמר יש בעלים לאחר מיתה אמר ליה רב אשי לרב פנחס בריה דרב אמי דוקא קאמר מר יש בעלים לאחר מיתה ובעי לאיתויי עולה אחריתי או דלמא דאי איכא כמה עשה גביה מכפרא א"ל דוקא קאמינא ואמר רבא עולה דורון היא היכי דמי אי דליכא תשובה [2]זבח רשעים תועבה ואי דאיכא תשובה התניא [ב]עבר על מצות עשה ושב לא זז משם עד שמוחלים לו אלא ש"מ דורון הוא (חטא"ת ע"ל מ"י מכפ"ר עול"ה לאח"ר דורו"ן סימ"ן) תניא נמי הכי א"ר שמעון חטאת למה באה לכפר אלא למה באה לפני עולה לפרקליט שנכנס א) [ריצה פרקליט נכנס] דורון אחריו:

חוץ מן הפסח והחטאת כו': פסח מנלן דכתיב [3]שמור את חדש האביב ועשית פסח שיהו כל עשיותיו לשם פסח אשכחן שינוי קודש שינוי בעלים מנלן דכתיב [4]ואמרתם זבח פסח הוא שתהא זביחה לשם פסח אם אינו ענין לשינוי קודש תניהו ענין לשינוי בעלים אשכחן למצוה לעכב מנלן אמר קרא [5]וזבחת פסח לה' אלהיך וגו' מתקיף לה רב ספרא האי וזבחת להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדרב נחמן דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מנין למותר הפסח שקרב שלמים שנאמר וזבחת פסח לה' אלהיך צאן ובקר והלא אין פסח בא אלא מן הכבשים ומן העזים מכאן למותר הפסח שיהא לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר ומאי ניהו שלמים אלא אמר רב ספרא וזבחת פסח לכדרב נחמן שמור את חדש האביב (ב) למצוה בשינוי קודש ואמרתם זבח פסח בשינוי בעלים למצוה הוא לעכב בין הכא והכא ואשכחן זביחה שאר עבודות מנלן הואיל וגלי גלי רב אשי אמר הואיל וגלי גלי לא אמרינן אלא [עבודות] ב] מנלן דכתיב [6]זאת התורה לעולה ולמנחה וגו' ותניא [7]ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם זה בכור ומעשר ופסח הקישו הכתוב לשלמים מה שלמים בין שינוי קודש בין שינוי בעלים בעינן למצוה אף כל בין שינוי קודש בין שינוי בעלים למצוה ג] וכשלמים מה שלמים בין זביחה בין שאר עבודות לא חלקת בהן למצוה אף פסח לא תחלוק בו בין זביחה לשאר עבודות לעכב ד] (משום שנאמר הוא בזביחה אינו אלא לעכב) אלא הוא למה לי (ג) כדתניא נאמר ה] בפסח הוא בשחיטה לעכב אבל אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין והוא עצמו שלא הוקטרו אימוריו כשר: חטאת מנלן דכתיב [8]ושחט אותה לחטאת שתהא שחיטה לשם חטאת אשכחן שחיטה קבלה מנלן דכתיב

מקיבעא לא מכפרא. חטאת מעשה: **מקופיא מכפרא.** הלכך על מי שמחוייב עולה כשרה כיון [דהפריש] ו] עולה שייכי כולהו עשה שבידו אעולה ותו לא שייך חטאת גביה אבל מי שלא הפריש כלום ועבירות עשה בידו שייך חטאת גביה דאילו הוה מתחייב חטאת מכפר עשה מקופיא הלכך חייל שמיה אחטאתו ז] שנשחטה לשמו לפוסלה: **לאחר מיתה.** שמת בעליה והקריבה היורש: **פסולה.** לא עלתה (ד) וצריך היורש להביא אחרת: **יש בעלים.** שהיורש הוא בעליה: **דוקא קאמר מר.** אי פליגי ח] אדרבא ובעי לאתויי אחריתי או דלמא דאי איכא כמה עשה גביה דיורש מכפרא אם לא שינה בה ומיהו היכא דשני לא בעי לאיתויי אחריתי דהא איהו לא נדר מידי: **עולה דורון היא.** אינה באה לכפר על עשה כפרה ממש אלא אחר שכפרה התשובה על העשה היא באה להקבלת פנים כאדם שסרח במלך וריצהו ע"י פרקליטין ובשנא להקביל פניו מביא דורון בידו: **היכי דמי.** כלומר היכי דמי שתהא באה לכפרה: **אי דליכא תשובה.** אעבירות עשה שבידו: **זבח רשעים תועבה.** פסוק הוא במשלי (כא): **למה באה לפני עולה.** כל מקום שמביא חטאת ועולה חטאת קודם כדיליף לקמן בפרק כל התדיר (דף פט:): **פרקליט.** מליץ טוב: **פסח מנלן.** (ה) בין למצוה בין לעכב דקס"ד לא אתי לן כשאר זבחים משלמים דלא כתיב בההוא קרא דזאת התורה לאיתרבי כל הזבחים מיניה למצוה [לעיל ד:]: **מותר הפסח.** שאבד ונתכפר באחר ונמצא הראשון: **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** היינו שלמים שהן באין מכל צאן ומכל בקר בין זכרים בין נקבות מה שאין כן בשאר זבחים שהוקבעו או בזכר או בנקבה עולה ואשם הוקבעו בזכרים חטאת הוקבע בנקבות והוקבע בזכרים כגון שעיר נשיא אינו בא בנקבה: **למצוה בשינוי קודש.** בכולהו י] עשיות ילפינן מיניה דהא כתיב ועשית: **הוא.** משמע (ו) פסח הוא כהוייתו לשמו כשר שלא לשמו פסול: **דהכא והכא.** בשינוי קודש ובשינוי בעלים דהוא משמע אתרוייהו כשהוא עשוי כמצותו משמע: **ואשכחן זביחה.** בשינוי [קודש ובשינוי] יא] בעלים: **ביום צוותו.** סמוך לזאת התורה ודרשינן סמוכין ביום צוותו להקריב את קרבניהם לרבות קרבנות שלא הוזכרו במקרא בענין שלמעלה: **אף כל כו'.** הלכך (ז) מצוה בפסח יב] ילפינן משלמים דרבינן להו לעיל [ד:] לשינוי קודש ולשינוי יג] בעלים יד] (ועשית פסח לעכב בכל עשיותיו בשינוי קדש. ואמרתם זבח פסח לעכב בזביחה בשינוי בעלים): **וכשלמים.** כלומר כיון דגלי קרא עכובא בזביחה ילפינן שאר עבודות לעכובא מהיקשא דמצוה כשלמים מה שלמים כו': ה"ג **אלא הוא למה לי לכדתניא** [וכו' טו] **אבל אשם לא נאמר כו'.** ול"ג כל מקום שנאמר בזביחה טז] (ז) אינו אלא לעכב דהך ברייתא לקמן היא בפירקין [י:] בדינא דר' יז] אליעזר ורבי יהושע ול"ג ליה: **לכדתניא.** כלומר לגלויי על הוא דגבי אשם דלא ילפינן פסול מיניה כדמהדר ליה רבי יהושע לר' אליעזר לקמן בפירקין (דף י:) שהיה דורש אשם הוא לשמו כשר שלא לשמו פסול וקא מהדר ליה רבי יהושע פסח נאמר בו הוא בשחיטה לפיכך שלא לשמו פסול אבל אשם כו':

ולקח

עולה דורון היא. אע"ג דמעשה מכפרת יותר מחטאת דהא מכפרא מקיבעא: **ריצה** פרקליט. אע"ג דליכא עולת יח] יולדת ומצורע ונזיר דלא מייתי קרבן אלא לאשתרויי בקדשים כדאמר בפרק במרא דכריתות (דף ט.) ואפילו יט] הם י) חטאתם קודמת לעולה דלא חלקה תורה:

ואמרתם זבח פסח. האי קרא כתיב ברישא ושמור את חודש האביב הוה ליה לאוקומי [בשינוי בעלים] כאם אינו ענין אלא משום דכייל בה כל עבודות דכתיב ועשית פסח [דמשמע] מסתמא כל עשיות הלכך מוקי ליה לשינוי קודש: **וזבחת** פסח. בסוף התודה (מנחות פג.) דריש לה במשנה לדבר שבמותר [שהיא באה מן החולין] והתם בגמרא (פג:) נמי מייתי דרשא דהכא: **ומאי** ניהו שלמים. דעולה ליכא למימר דאינה באה מכל צאן ובקר כדפי' בקונטרס דאינה באה נקבה ועוד איכא לקמן (ט.) תלתא קראי והוא דאם כבש מוכח בהדיא דהוי שלמים ועוד דדומין קדשים קלים אבל קדשים קלים ולא אבל קדשי קדשים כדלקמן (שם): **וזבחת** פסח לכדרב נחמן. בסיפרי פרשת עשר תעשר דריש כולהו בשני קודש והכי איתא התם חכמת כ] אין לי אלא זביחה שאר עבודות מנין ולשינוי [קודש] כא] קאי ת"ל ועשית יכול אף הקטר חלבו ת"ל חכמת. ואין זה כסוגיא כב] שלנו: **הוא** לעכב בין הכא בין הכא. בשינוי קודש בכל עבודות בשינוי בעלים בזביחה אע"ג דהוא בזביחה כתיב בפרשת בא אל פרעה וקרא דועשית בפרשת ראה אנכי מכל מקום משמע הוא כהוייתו כשהוא עשוי כמצותו כדפי' בקונטרס והשתא הא דקאמר אשכחן זביחה שאר עבודות מנא לן אשינוי בעלים קאי עוד יש לפרש דבין בשינוי קודש בין בשינוי בעלים קבעי מנא לן לעכב דהוא קאי דוקא אזביחה ומדאפקיה רחמנא לשינוי בעלים בלשון שינוי קודש אית לן לאוקומי הא כג] דזביחה לעכב בין בשינוי בעלים בין בשינוי קודש ושינויא דהואיל וגלי גלי לא ניחא להאי פירושא כמו לפירוש קמא: **מה** שלמים בין בזביחה בין בשאר עבודות לא חלקת בהן. וא"ת ט) כיון דכתיב ועשית פסח לעכב בשינוי קודש בכל עשיות לשתוק קרא מזביחה ותיתי משלמים דמה שלמים לא חלקת בין בשינוי קודש לשינוי בעלים למצוה אף לפסח לא תחלוק לעכב: **אלא** הוא למה לי. לקמן בפרק בית שמאי (דף לז:) ובפסחים פרק מי שהיה טמא (דף צו.) דריש הוא דפסח למעוטי תמורת פסח ותרי הוא כתיבי ובפסחים בסוף תמיד נשחט (דף סב:) דריש רבי אליעזר מהוא דפסח לא הוא כשר לשם אחרים ולא אחרים כשרין לשמו ורבי אליעזר לטעמיה דלית ליה עכובא באשם ולא מוקי ליה למימר אבל אשם לא נאמר בו הוא כו': **כל** מקום שנאמר הוא בזביחה. פירש בקונטרס ולא גרסינן ליה משום דליתיה בברייתא דלקמן ואין למחוק בשביל כך הספרים דאפשר שהיא בברייתא בשום מקום בתוספתא:

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה טו:
לה ב מיי' פ"ג מהל' תשובה הלכה ד:
לו ג סמג עשין רנח:
לז ד מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה א והלכה יא ופ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה א:
לח ה מיי' פרק טו מהלכות פסה"מ הלכה א והלכה ד:
לט ו מיי' פ"ד מהלכות קרבן פסח הלכה י:
ז מיי' שם פ"א הלכה א:

◆

תורה אור השלם

1. מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעָשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נָדַרְתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נְדָבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ בְּפִיךָ: דברים כג, כד
2. זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֵבָה אַף כִּי בְזִמָּה יְבִיאֶנּוּ: משלי כא, כז
3. שָׁמוֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעָשִׂיתָ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לָיְלָה: דברים טז, א
4. וַאֲמַרְתֶּם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַיהוָה אֲשֶׁר פָּסַח עַל בָּתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנָגְפּוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בָּתֵּינוּ הִצִּיל וַיִּקֹּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲווּ: שמות יב, כז
5. וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם: דברים טז, ב
6. זֹאת הַתּוֹרָה לָעֹלָה לַמִּנְחָה וְלַחַטָּאת וְלָאָשָׁם וְלַמִּלּוּאִים וּלְזֶבַח הַשְּׁלָמִים: ויקרא ז, לז
7. אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת מֹשֶׁה בְּהַר סִינָי בְּיוֹם צַוֹּתוֹ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְהַקְרִיב אֶת קָרְבְּנֵיהֶם לַיהוָה בְּמִדְבַּר סִינָי: ויקרא ז, לח
8. וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחַטָּאת וְשָׁחַט אֹתָהּ לְחַטָּאת בִּמְקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה: ויקרא ד, לג

◆

מוסף רש"י

יש בעלים לאחר מיתה. ואם שחטו לשם בעלים אחרים צריך היורש להביא אחר (פסחים סא.). **אי דליכא תשובה.** שאינו תוהא על חטאו (שבועות יב:). **למותר פסח.** כגון שהפריש פסחו ואבד ונתכפר באחר ואחר כך נמצא זה, כגון שהפריש מעות לפסחו והותירו קדישה פסח על כולן יהיו שלמים יעיתותרו מן המעות (פסחים ע. ובעי"ז מנחות פג.). **שקרב שלמים.** כמועד או לאחר הרגל (פסחים שם). **לדבר הבא מן הצאן ומן הבקר.** היינו שלמים שבאים לגמרי מכל צאן ומכל בקר זכר ונקבה (שם ולקמן ט.). ואע"ג דעולה באה נ"כ מן הצאן ומן הבקר, אפ"ה שלמים אתי, דהא לכם אכילה המכישה ולא לכם כליל (מנחות פג:). **הואיל וגלי.** בזביחה, גלי בשאר עבודות (בח"י פרים). **אשם לא נאמר בו הוא אלא לאחר הקטרת אימורין.** בפרשת צו את אהרן והקטיר אותם הכהן המזבחה אשה לה' אשם הוא, והלכך אשם לא איפסול בשלא לשמו דהא בהקטרה כתיב הוא, והקטרה לאו עיקר היא, וליכא למימר הוא אשם ולא שנקטרו אימוריו שלא לשמו, דהא הוא עצמו שלא שיקטרו אימוריו כשר כדאמרינן בפרק תמיד נשחט במסכת פסחים (נט:) דנטמאו אימוריו או שאבדו לא מעכב כפרה ויאכל הבשר. אבל פסח וחטאת כתיב הוא בשחיטה, גבי פסח הוא, בחטאת נשיא כתיב ושחט אותו במקום אשר ישחט את העולה לפני ה' חטאת היא (מנחות ד.). ואע"ג דכתיב באשם קדש קדשים הוא קודם שחיטה, לא ילפי' מיניה, דלא ממעט לשמו אלא בשכתוב הוא עם שם הקרבן כגון חטאת הוא אשם הוא, והיכא דכתיב גבי אחת מעבודות הדם (לעיל ה:).

◆

שיטה מקובצת

הוא לעכב בין הבא בין הבא. נמק תוס' שם. אע"ג דלא (ל) לעכב. [כתיב הוא] [בזביחה], [illegible]

מסורת הש"ס

א) [לעיל ג.], ב) לעיל דף ד: ע"ש פסחים סא. ע"ש., ג) יומא פו. [שבועות יג:] ירושלמי יומא פ"ח ה"ז, סנהדרין פ"י ה"א, שבועות פ"א ה"ו., ד) עי' תו"כ מצורע פפ"ג., ה) [מכלי' דרשי (תוס' כח, כ) פרנוס פרקליט' מכליי'. ערוך], ו) ספרי ראה פיסקי קכט, ירוש' פסחים פ"ה ה"ב., ז) ספרי שם פיסקי קכט, ח) [לקמן ט. פסחים ע: מנחות פג.], ט) מכילתא בא פי"ד, ירוש' תרומות פ"א סה"א, פסחים פ"ה ה"ב, שקלים פ"ב ה"ד, יבמות פ"ג ה"ב., י) [עי' לקמן יד: מ"ק ו: מנחות גכ.], כ) לעיל ה: ולקמן י:, [מנחות ד.], ל) ת"כ ויקרא חובה פ"ח ה"ו, פ"א ה"ג, ירוש' פסחים שם., מ) לקמן י:, נ) פסחים נט., ס) [עי' רש"ק שתירץ על קושיתם:]

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדריש פירקא. נ"ב דף כ' סוף ע"א: (ב) שם אדם האביב ועשית למצוה: (ג) שם למה לי לכדתניא פסח נאמר בו הוא בשחיטה: (ד) רש"י ד"ה פסולה לא עלתה לו יצרך: (ה) ד"ה פסח מנלן דבעינן לשמו בין למצוה: (ו) ד"ה אף כל וכו' הלכך למצוה בפסח ילפינן משלמים והני קראי דרבינן: (ז) ד"ה הכי גרסינן וכו' בזביחה הוא אינו וכו' ור' יהושע הס"ד ותיבות ל"ג ליה נמחק:

◆

שינויי נוסחאות

א] גי' הערוך שנכנס לרצות רצה הפרקליט ונכנס דורון (הגרי"ב): ב] תיבת עבודות ליתא בכתה"י וכד"י: ג] בכתבי"י וד"ו רפ"ש ופ"ח נוסף הלכך למצוה משלמים והנך קראי אם אינו ענין למצוה דנפקא ליה מהתם תנהו ענין לעכב. ועלה באות יב: ד] בכתה"י ליתא מה שבסוגריים, וכן מחקוהו בפ"מ והכ"ו: ה] נ"א כל מקום שנאמר הוא בזביחה (הוא) אינו אלא לעכב אבל אשם (כ"י ח"ו) ועי' רש"י ותוס'. בפ"מ מחק תיבות נאמר וכו' לעכב. וכן ליתא בפי"ל, ועלה לקמן אות טו: ו] בכתה"י ובפ"מ דכיון דנדר עולה, ועי' טה"ק לר' שהיא הגר' הגאיטש: ז] נ"א אחטאת (בתה"י ד"ו): ח] נ"א לאפלוגי אדרבא (בתה"י ד"ו): ט] כ"ה בכתה"י ודפ"י, אבל נגלין נ"א וקרב אחר: י] נ"ל וביהו (יעו"ש): יא] תיבות שבסוגריים ליתא בכפ"י ותוספות בדפ"י בטעות (ויהו ב' רש"י). ועי' תוד"ה הוא, ונמט"ק: יב] נ"א מצוה ללשנו בפסח משלמים הוא דרבינן להו לעכב לשינוי קודש, וכן בד"ו רפ"ש ופ"ח ליתא לעכב (במקום תיבת לעיל), ולפי"ז מסתבר שרש"י גרס נמי התוספת דלעיל באות ג' ותיבת לעכב שכרש"י הוא הס"ד: יג] תיבות ולשינוי בעלים ליתא בכתה"י: יד] מ"א ל"נ תוקף (גח"י) אך בכתה"י וד"ו ליתא. וככל הנראה שהסוגריים נעשו ע"י המגיה כלות יא לשיטתו, וככר הכלנו לעיל שטעות הוא: טו] תיבת וכו' ליתא בכי"י ודפ"י. וכן בדקים כתב שהוא שיבוש, ועי' אות ה: טז] הוא בזביחה כל"ל (יעו"ש): יז] נ"ל דר' (שטמ"ק): יח] נ"ל חטאת (זבחים): יט] נ"ל אפילו הכי (צ"ק): כ] [וזבחת פסח שתהא שחיטתו לשם פסח שחטו שלא לשמו פסול אין לי כו' כל"ל (צ"ק): כא] נ"ל ואשינוי בעלים קאי. ובפ"מ מחק תיבות אלו: כב] נ"ל כסוגיא (רא"ם) ונראה שלכן נתנין הכה"י אלא שנפל ע"ש בדבריו: כג] נ"ל הוא (יעו"ש):

◆

ליקוטים

הואיל וגלי גלי לא אמרינן. נר' דר"ל דהאי הואיל דגלי גלי היא דחוק יותר משאר הואיל דגלי גלי דבשאר דוכתין. וס' מרומות מ"ח סי"ב.

[illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones